

Нельга Станіслав Павлович
аспірант,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-426-2-31>

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ СТРАХОВИКА: ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ

Страхування виступає ключовою ланкою фінансової системи держави та є потужним механізмом, без якого неможливе функціонування ринкової економіки. Саме тому, його нормативно-правове регулювання має бути збалансованим та системним на усіх рівнях корпоративного управління страховика. Забезпечення такої збалансованості вимагає інтеграції нормативно-правової бази з сучасними стандартами внутрішнього контролю, що у свою чергу, створює сприятливі умови для подальшого розвитку страхової діяльності. Такий підхід гарантує не лише відповідність законодавчим вимогам, але й підвищує ефективність управління ризиками. Крім того, належне виявлення, оцінка та моніторинг ризиків забезпечують страховикам можливість своєчасно реагувати на потенційні загрози та коригувати свою діяльність відповідно до змін ринкових умов. Збалансований процес управління ризиками передбачає впровадження комплексної системи внутрішнього контролю, що охоплює всі рівні корпоративного управління. Водночас належно організований внутрішній контроль страховика, забезпечує споживачам страхових послуг впевненість у захисті їх прав та фінансовій безпеці. Це у свою чергу, зміцнює довіру до страхування та позитивно впливає на економічну стабільність країни. Тому, система управління страховика має відповідати принципам прозорості організаційної структури, забезпечувати чіткий розподіл обов'язків і повноважень органів управління та контролю.

Як свідчить світова практика, успіх будь-якої сфери, в тому числі і страхової багато в чому залежить від регуляторної політики ринкової спрямованості. Таке регулювання має здійснюватися з урахуванням особливостей, якими характеризується страхова діяльність. Ці особливості обумовлені економічною природою страхування, яка передбачає розподіл ризиків між усіма його учасниками. Саме тому регуляторна політика має враховувати специфіку ризиків характерних для страхової діяльності та впроваджувати відповідні механізми для захисту інтересів усіх учасників. Одним з яких є внутрішній контроль страховика, який базується на поєднанні стратегії і тактики, виокремленні довгострокових цілей і пріоритетів та успішності прийнятих управлінських рішень. Потрібно зауважити, що у страхуванні характерним є одночасне регулювання держави і самого страховика. При цьому послабити вплив одних, найчастіше можна лише посилюючи вплив інших. Регулятор визначає вимоги до системи управління страховика та здійснює контроль за їх дотриманням відповідно до порядку, встановленому нормативно-правовою базою. Ця база чітко визначає вимоги до страховиків щодо організації внутрішніх політик, процедур, аудиторських заходів і систем моніторингу, що дозволяє своєчасно ідентифікувати, оцінювати та управляти ризиками. Посилена увага з боку державних органів та впровадження на законодавчому рівні чітких правил, дій і вимог до діяльності страхових організацій, зокрема у сфері фінансово-управлінських процесів, є визначальними заходами для належного регулювання страхової діяльності й формування в Україні ефективно функціонуючого страхового ринку.

В Україні існує ціла низка законодавчих та нормативно-правових актів, які визначають вимоги до системи внутрішнього контролю в страховій організації. Основними нормативно-правовими актами, що регулюють систему внутрішнього контролю в страховій організації є: Закон України «Про страхування» [1], Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Закон «Про аудиторську діяльність», Закон «Про запобігання та

протидію легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансування зброї масового знищення» та інші нормативні документи та регуляторні вимоги НБУ які конкретизують вимоги до організації та функціонування системи внутрішнього контролю в страховій сфері, доповнюючи законодавчу базу. Ці акти створюють правову основу для забезпечення фінансової дисципліни, достовірності звітності та запобігання шахрайству. На глобальному рівні ефективна система внутрішнього контролю ґрунтується на міжнародних стандартах, які визнаються та застосовуються у різних галузях діяльності, включаючи страхування.

Регулювання постійно змінюється і посилюється, страховики стикаються з новими викликами, тому внутрішній контроль стає одним з ключових інструментів для відповідності регуляторним вимог. Оскільки страхування – це перш за все про бізнес, у якому головним об'єктом є і залишається клієнт, під час роботи з яким виникає багато труднощів з об'єктивним оцінюванням та системним виявленням усіх можливих ризиків. Таким чином, належний внутрішній контроль забезпечує ефективне управління ризиками, дотримання регуляторних вимог та підтримку високого рівня довіри клієнтів.

Національний банк України, як регулятор страхового ринку нормативно-правовими актами встановлює: вимоги до системи управління страховика та порядок здійснення НБУ контролю за їх дотриманням; вимоги до внутрішніх документів страховика, які необхідно прийняти та запровадити для ефективної побудови системи управління страховика; вимоги до побудови системи внутрішнього контролю, включаючи вимоги до організаційної структури страховика на основі моделі трьох ліній захисту, внутрішніх документів та встановлення мінімального переліку питань щодо внутрішнього контролю, які мають бути врегульовані в таких документах, визначення компонентів системи внутрішнього контролю та заходів, дотримання яких свідчить про належне впровадження та функціонування кожного з компонентів системи внутрішнього контролю тощо. Тому, на державному рівні

розробляються методичні рекомендації, положення щодо впровадження внутрішнього контролю, які допомагають страховим організаціям адаптувати законодавчі вимоги до власних специфічних умов діяльності.

Література:

1. Закон України «Про страхування» від 06.09.22, № 2571–IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>